Kalmalı mıyım Yoksa Gidebilir miyim? Washington'un MENA Bölgesi'nde Hiç Bitmeyen İttifak İkilemi

Magdalena Kirchner

Özet: Son yıllarda ABD'nin Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesi'nden (MENA) çekilmesine dair birçok şey yazıldı ve bu durum, bir yandan değişen önceliklerin bir sonucu olarak, diğer yandan da ABD'nin küresel ölçekte sahip olduğu gücünü kaybetmesine bağlı olarak attığı adımlardan biri olarak okundu. Ne var ki on yıllar boyunca Washington, bölgede kilit öneme sahip güçlü bir aktör olmanın yanı sıra rakipsiz bir hegemonik güç olageldi. Çünkü ABD, bölgede belli tehdit algılarına dönük olarak hem güvence ve destek bulmak isteyenler için hem de onu kendi güvenliği ve geleceğini tayin etme hakkı açısından tehdit olarak görenler için bir referans noktası oldu. Bu makalede ABD'nin, zaman içerisinde Orta Doğu düzleminde beliren geleneksel ve mevcut güvenlik çıkarları, meydan okuma alanları ve stratejileri incelenecektir. Bu inceleme yapılırken temelde, kapana kısılmışlık hissiyle hareket eden ve bölgedeki dengesizliklerden endişeli, sınırlı araçlarla bölgede nüfuz ve güç sahibi olmak isteyen bölgesel müttefikler ile ABD arasındaki güvenlik merkezli iş birliği modellerine odaklanılacaktır. Ayrıca, ABD'nin bölgeye dair artan ittifak ikilemini hafifletecek kısa ve orta vadeli politika seçeneklerine temas edilecektir.

Giriş

ABD Başkanı Donald Trump'ın, geçmişte İran ile üzerinde anlaşmaya varılan Kapsamlı Ortak Eylem Planı'ndan (KOEP) çekileceğine ve ABD'nin İsrail Büyükelçiliğini Tel Aviv'den Kudüs'e taşıyacağına dair 8 Mayıs 2018 tarihinde aldığı kararlar, temelde birbiriyle çelişen; ABD'nin aktif Orta Doğu politikası ile Trump'ın "sorunlu bir yer" olarak nitelediği Orta Doğu'yu "Orta Doğuluların tasarrufuna" terk etmeyi öngören yaklaşımını tartışma konusu haline getirmiştir[1]. İsrail Devleti'ne siyasi ve askeri anlamda destek verilmesi ve İran'ın bölgede sınırlanması 1979'dan beri ABD dış politikasının geleneksel kodlarını yansıtmaktadır. Zira göreve başlayan ABD başkanlarının büyük bir kısmı bir yandan İsrail ile komşuları arasında, diğer yandan da İsrail ile İran ve diğer jeopolitik ve ideolojik rakipleri arasında bir "soğuk barışı" korumayı gözetmiştir. Bu nedenle Trump'ın bölgeden geri çekilme seçenekleri, bölgesel husumetlere, artan kutuplaşma ve silahlanmaya yönelik bir çözüm sunulmadıkça oldukça sınırlı kalacaktır.

ABD'nin MENA Bölgesindeki Çıkarları ve Stratejisi- Dış Denge ve Büyük İz

Geçtiğimiz on yıllarda, MENA Bölgesi'ndeki Amerikan çıkarları beş temel başlık etrafında seyretmiştir: Basra Körfezi'ndeki petrole olan stratejik erişimin muhafaza edilmesi ve güvence altına alınması, İsrail Devleti'nin desteklenmesi ve korunması, müttefik Arap rejimlerinin korunması, ABD askeri üslerinin muhafaza edilmesi ve Batı karşıtı isyancı ve terörist gruplarla mücadele edilmesi[2]. Son dönemlerde kaya gazı devrimi diye adlandırılan enerji alanındaki gelişme sayesinde ortaya çıkan kaynak çeşitlendirme stratejisine rağmen petrol,

hâlâ ABD'nin ithalatının yüzde 20'sine tekabül etmekte ve Avrupa, Doğu Asya ve Orta Doğu'daki önemli müttefiklerin Orta Doğu'daki petrol akışına olan yüksek bağımlılığı sürmektedir. Tüm bu çıkarların aynı anda korunmasının hedeflenmesi ile birlikte ABD, hem çok sayıda hükümetlerarası ikili anlaşmaya hem de ekonomik ve askeri yardım paketlerine yatırım yapmıştır (Grafik1[3])

Grafik 1

Kaynak: SIPRI

ABD'nin müttefikleri arasında şüphesiz ki ilk sırada yer alan İsrail, geçtiğimiz 70 yıl içerisinde ABD'den 115 milyar dolar değerinde askeri, ekonomik ve diplomatik yardım almıştır. Bu yardımın karşılığında ise ABD, günümüze kadarki süreçte Suriye, Irak ve bir ölçüde İran'da kitle imha silâhlarının yayılmasını ve İsrail'in Arap komşularına yönelik komünizm, milliyetçilik ve siyasal İslam gibi temel risk elementlerini kontrol altına alabilmiştir. Vietnam Savaşı 1970'lerde ABD kaynaklarının büyük kısmını bağlarken, Richard Nixon'ın "ikili sütun (twin pillar)" politikasının bir parçası olarak benzer bir rol Mısır, İran ve Suudi Arabistan gibi ülkelere verilmiştir.

ABD'li politikacıların bakış açısına göre, güvenlik alanında tüketici konumunda olan aktörleri güvenlik sağlayıcılarına dönüştürmek için, yerel müttefiklere silâh satışı ve desteği, istikrara ulaşmak için vazgeçilmez bir unsur hâline gelmiştir[4].

Grafik 2

Kaynak: Statista

Silâh satışları sayesinde az derecede demokratik meşruiyeti olan rejimler prestij ve güç kazanmakta, silâh ihracatçıları ise dış politika ve güvenlik politikaları hususlarındaki karar alım süreçleri üzerinde nüfuz sahibi olmaktadır[5]. Silâh satışları bir yandan güç tesis etmek ve meydan okuma alanlarını sınırlamak için elverişli bir araç işlevi görürken, diğer yandan ekonomik kazanımlar da

Son dönemlerde kaya gazı devrimi diye adlandırılan enerji alanındaki gelişme sayesinde ortaya çıkan kaynak çeşitlendirme stratejisine rağmen petrol, hâlâ ABD'nin ithalatının yüzde 20'sine tekabül etmekte ve Avrupa, Doğu Asya ve Orta Doğu'daki önemli müttefiklerin Orta Doğu'daki petrol akışına olan yüksek bağımlılığı sürmektedir

üretmektedir. Ancak, bilhassa 1970'lerin sonrasında Sovyetler Birliği'nin ve diğer büyük silah tedarikçilerin geri çekilmesi ile ABD tarafından devralınan silâh satışları ve askeri yardımlar, iç politikada güç sahibi olmak için kilit öneme sahip bir dış kaynak hâline gelmiş ve birçok ülkede otoriter yönetimlerin devamına ve ordunun güçlü bir şekilde varlık göstermesine katkıda bulunmuştur. Washington için 1979 yılında dramatik bir şekilde anlaşıldığı üzere, ikili sütun doktrini iç ve dış şoklara karşı dayanıklı değildi ve bu doktrinin çöküşü yeni bir stratejiyi gerektirmiştir. Bu sebeple, 1983 yılında İran Devrimi, İran-Irak Savaşı, Lübnan İç Savaşı ve Afganistan'ın Sovyetler tarafından işgalinden kaynaklanan bölgesel kargaşaya daha hızlı cevap verebilmek adına CENTCOM kurulmuştur. CENTCOM'un kuruluşunu takiben dört Körfez monarşisinde dört hizmet birimi ve bir birleşik alt komuta kademesi kurulmuş, 35,000 askeri personel buralara konuşlanmıştır (Grafik 2). Bahreyn'de ABD Orta Doğu Deniz Kuvvetleri, Kuveyt'te ABD Orta Doğu Kara Kuvvetleri, Katar'da ABD Orta Doğu Hava Kuvvetleri ve ABD Özel Harekât Komutanlığı[6] 1990 yılından bu yana ABD'nin bölgedeki askeri varlığını yoğunlaştırmış ve arttırmıştır. Ancak takip eden yıllarda bu durum, ABD'nin kendisini, iç muhalefet ve hatta isyancı gruplar (özellikle de El Kaide ve ona bağlı grupların yükseliş döneminde) tarafından meydan okunan, son derece baskıcı rejimlerin hayatta kalması için devasa yatırımlar yapma sarmalına düşmüş bir konumda olmasına yol açmıştır.

Sona Eren İkili Çevreleme Politikası ve Kontrolden Çıkan Bir Güvenlik İkilemi

Irak'ta Saddam Hüseyin'in devrilmesi ve statükoya arka çıkarak "tarihin seyrinin yanlış hattında yer almayı" tercih etmeyen bir ABD Başkanı'nın Hüsnü Mübarek'in düşüşüne olan kayıtsızlığı, Washington'ın müttefikleri arasında kafa karışıklığını ve korkuyu arttırmış ve söz konusu müttefikler kendilerinin esas garantörlerinin icap ettiğinde kendilerini terk edip yeni ortaklarla (İran ve Müslüman Kardeşler gibi) iş tutacağına inanmaya başlamıştır[7]. Benzer bir şekilde ve bölgede kutuplaşma artarken, ABD'nin ikili çevreleme politikasını son erdirmesinden ve İran ile nükleer silâhların yayılması riskini azaltmak amaçlı bir anlaşma yapmayı gözetme politikasından ötürü güvensizlik hissi daha da büyümüştür. Tahran'ın konvansiyonel silâh kapasitesine ve İran'dan Gazze'ye kadar Irak, Suriye ve Lübnan'dan oluşan bir "Şii Hilâli" boyunca vekâlet savaşı yürüten örgütler üzerindeki nüfuzuna karşı alarmda olan İran'ın bölgedeki rakipleri için, bu politika değişimi kendi tehdit yaklaşımları ile Washington'ın tehdit yaklaşımı arasındaki uyumsuzluğu daha belirgin kılmıştır. Aynı zamanda, 2011'deki Arap Devrimleri bağlamında İran tarafında artan güvensizlik de artmıştır, zira Tahran sadece müttefik rejimlerin düşmesinden korkmamış, aynı zamanda olası bir domino etkisiyle ayaklanmaların kendi sınırlarına ulaşmasından da endişelenmiştir. Bu endişelerle birlikte, bölgedeki rakipleri gibi İran da Suriye, Irak, Mısır ve Yemen'deki iktidar sarsıntılarını bu ülkelerdeki gidişatı kendi vekili

ABD'nin ikili çevreleme politikasını son erdirmesinden ve İran ile nükleer silâhların yayılması riskini azaltmak amaçlı bir anlaşma yapmayı gözetme politikasından ötürü güvensizlik hissi daha da büyümüştür

olacak gruplar aracılığıyla şekillendirme fırsatı olarak görmüştür[8]. 2016'nın başlarında, Şii din adamı Nimr el-Nimr'in Suudi Arabistan'da idam edilmesiyle alevlenen ikili gerilim, Tahran'daki Suudi Büyükelçiliğinin talan edilmesine kadar varmıştır[9]. Haziran 2017'de bu gerilim Körfez İşbirliği Konseyi'ne (KİK) sıçramış ve Katar'a giden hava, deniz ve kara rotalarının abluka altına alınması ve Katar'ın ambargoya maruz kalması neticesini doğurmuştur. Nitekim Katar da kısmen KİK'ten izole edilmesinin karşılığında İran'a hiç olmadığı kadar yakınlaşmıştır[10]. Bölgesel kutuplaşma kendisini toplumsal seviyede de göstermiştir: Birkaç Arap ülkesinde 2017 yılında yapılan bir ankete göre, örneğin Lübnan'da, Sünnilerin yüzde 75'i Suudi Arabistan'a dair olumlu bir yaklaşıma sahipken, Şiilerde bu oran sadece yüzde 10'dur[11]. Şiilerin %93'ü İran'a karşı olumlu bir izlenime sahipken, Sünniler arasında ise bu oran %16'dır. Ürdün'de halkın %83'ünün Suudi Arabistan'a karşı olumlu görüşleri varken, İran için bu oran yalnızca %4'tür.

Orta Doğu'daki istikrarsızlık, toplumlarının temel sosyo-ekonomik ve politik taleplerini yerine getirmeye direnen zayıf veya baskıcı rejimler tarafından tekrar tekrar tetiklenmektedir. Orta Doğu'daki 21 ülkede yaşayan 420 milyon insanın sadece %5'i siyasal haklara ve medeni özgürlüklere sahipken, medya özgürlükleri tamamen kısıtlamış durumdadır

Bu gün geçtikçe kötüye giden güvenlik ikilemi askeri düzeyde de gözlemlenmektedir: On yıllar boyunca Orta Doğu, silahlanmaya ve çatışmalara sebep olan çok boyutlu bir güvenlik ikileminin öne çıkan örneklerinden birini teşkil etmektedir. Zayıf devletler ve bölgesel kurumlar, devletler arası ve devletlerin içindeki ihtilâfları çözmekte başarısız olmuştur. Bu durum, siyasal elitlerin yanı sıra bölge toplumlarının kendisini sürekli bir doğrudan çatışma içerisinde bulmasına sebebiyet vermiştir. Orta Doğu'daki istikrarsızlık, toplumlarının temel sosyo-ekonomik ve politik taleplerini yerine getirmeye direnen zayıf veya baskıcı rejimler tarafından tekrar tekrar tetiklenmektedir. Orta Doğu'daki 21 ülkede yaşayan 420 milyon insanın sadece %5'i siyasal haklara ve medeni özgürlüklere sahipken, medya özgürlükleri tamamen kısıtlamış durumdadır. Ülkelerdeki iç güvensizlik ve sürekli olan rejimlerin çökme riski geleneksel olarak gücü orduya ve güvenlik birimlerine aktarmıştır. Bölgedeki devletler arası çatışma durumu –en belirgin olarak İsrail ile Arap komşuları ve 1979 sonrası dönemde İran ile Körfez monarşileri arasındaki çatışmalar- da profesyonel askeri kuvvetlerin karşılıklı olarak hızlı bir şekilde geliştirilmesine duyulan ihtiyacı arttırmaktadır. Bölgedeki güvensizliğe ve silahlanmaya dair bir diğer unsur da dış müdahaleye karşı sahip olunan zayıf durumdur.

2017 yılında MENA ülkeleri içerisinde veya arasında 11 adet son derece şiddetli veya savaş boyutunda politik çatışmalar yaşanmıştır. Bu çatışmalar arasında komşu ülkelerin, bölgesel ve bölge ötesindeki güçlerin doğrudan veya dolaylı müdahalesinin olmadığı neredeyse hiçbir çatışma yoktur[12]. Suriye ve Yemen'de savaşan isyancılar çatışma alanının ötesinden politik ve askeri desteğin yanı sıra sığınılacak güvenli limanlar bulmaya devam etmektedir. Irak, Suriye, Yemen ve Bahreyn'deki baskı altındaki rejimler de statükoyu askeri olarak korumak için

Yalnızca 2017'de, bölgenin en çok askeri harcama yapan devletleri olan Suudi Arabistan, Irak ve İran askeri giderlerini sırasıyla yüzde 9.2, 22 ve 19 oranında arttırmıştır

sıklıkla bölgesel ve küresel güçleri yardıma davet etmektedir. Bu gelişmelerin bir sonucu olarak bugün MENA bölgesi dünyada en çok silahlanmış bölgelerden biridir ve hâlihazırda dünyanın en çok askeri harcama yapan on ülkesinin yedisine ev sahipliği yapmaktadır. Dolayısıyla, bölgedeki devletler, açık ara farkla dünyanın bütçelerinde en çok askeri harcama yükü olan devletleri arasındadır (GSMH'nin %5,2'si- Grafik 3)[13]. Yalnızca 2017'de, bölgenin en çok askeri harcama yapan devletleri olan Suudi Arabistan, Irak ve İran askeri giderlerini sırasıyla yüzde 9.2, 22 ve 19 oranında arttırmıştır[14]. SIPRI verilerine göre, Orta Doğu'daki silâh ithalatı geçtiğimiz on yıl içerisinde ikiye katlanmış ve 2013'ten bu yana dünyadaki tüm silâh ithalatının üçte birine denk hâle gelmiştir[15].

Grafik 3

Kaynak: SIPRI

ABD'nin Çıkarları Risk Altında

Yukarıda bahsi geçen gelişmelerden ötürü ABD'nin çıkarlarının risk altına girdiği gerçeği ortadadır. Suudi Arabistan ve İran arasındaki olası herhangi bir sıcak çatışma muhtemelen Hürmüz Boğazı'nı etkileyecektir. Bu arada İran, deniz kuvvetlerinde büyük bir yapılanmaya gideceğini duyurmuş ve İran'ın müttefiki olan Husi isyancılar da Yemen'deki Suudi petrol tesislerini hedef alma tehdidinde bulunmuştur. İran'ın, İsrail'in Suriye ve Lübnan ile olan kuzey sınırlarını doğrudan etkileyebilecek politik ve askeri bir güce ulaşması, Suriye'nin güneyindeki sınırlı çatışmaların ötesine geçen ölçekte bir çatışma yaşanması riskini de arttırmıştır. Geldiğimiz noktada birçok Arap rejimi, ABD'nin de desteklediği uluslararası koalisyon öncülüğünde IŞİD'e karşı verilen mücadeleye olan katkılarının seviyesini düşürmüş veya hem yerel ve bölgesel tehditler karşısında pozisyonlarını güçlendirmek hem de Washington ile olan ittifaklarında avantajlarını arttırabilmek için alternatif bölge ötesi ittifaklara yüzünü çevirmiştir[16]. Özellikle son dönemlerde Türkiye'nin, Mısır'ın ve Suudi Arabistan'ın Rusya ile yakınlaşması, kısa vadede bölgedeki ABD birliklerinin güvenliğine dair, uzun vadede ise bu devletlerin ABD ile olan "dostluklarına" dair kaygıları arttırmıştır[17]. Nihayetinde ABD eski Büyükelçisi James F. Jeffrey'e göre, eğer ABD bu dinamikleri kontrol altına almada başarısız olursa, "Sünni topluluklar kendilerini korumak için IŞİD ve El Kaide gibi örgütleri benimseyeceklerdir[18]."

ABD bu duruma nasıl karşılık vermelidir? 2016 yılında kendisine sorulduğunda Obama, İran'a karşı eskiye dönüş stratejisi fikrini reddetmiş ve bunun yerine uzaktan

ABD bu duruma nasıl karşılık vermelidir? 2016 yılında kendisine sorulduğunda Obama, İran'a karşı eskiye dönüş stratejisi fikrini reddetmiş ve bunun yerine uzaktan dengeleyici bir "soğuk barış" stratejisi yürütülmesini önermiştir. Bu strateji, İran ve Suudi Arabistan arasında dolaylı bir güç paylaşımı anlamına gelmekteydi

dengeleyici bir "soğuk barış" stratejisi yürütülmesini önermiştir. Bu strateji, İran ve Suudi Arabistan arasında dolaylı bir güç paylaşımı anlamına gelmekteydi. İran ve askeri kapasite açısından görece daha zayıf Körfez ülkeleri arasında sıcak ve uzun bir çatışmanın yaşanacağı alternatif bir senaryo yerine Obama, uygulanması durumunda kendi yaklaşımının ABD'nin geleneksel çıkarlarını en az maliyetle güvence altına almasını sağlayacağını varsaymıştır[19]. Ancak Obama'nın IŞİD'e karşı mücadele sürerken böyle bir yakınlaşmaya zemin hazırlama girişimleri başarısızlığa uğramış, iki blok arasındaki güvensizliği arttırmış, ABD'nin müttefikleri arasında terk edilme korkusunu beslemiş ve İran nezdinde de Suudi Arabistan veya İsrail'in başlatacağı bir çatışmada ABD tarafından kapana kısılma yönündeki endişeleri arttırmıştır. Nitekim Tahran, KOEP müzakereleri sayesinde Batı ile olan ilişkilerini farklı bölümlere ayırma şansını elde etmiş ve bu şansı kullanarak sadece nükleer enerji başlığında kısıtlamaları kabul ederken, ABD ve müttefiklerinin çıkarlarını etkileyen diğer bölgesel meselelere dair politikasında bir değişikliğe gitmemiştir[20].

ABD, Bölgedeki Devletler Arasındaki Gerilimleri Düşürmeye ve Silâhlanmayı Azaltmaya Nasıl Yardımcı Olabilir?

Donald Trump'ın geçtiğimiz aylardaki MENA Bölgesi politikaları bölgede hem devletler arasındaki gerilimleri düşürmeye hem de silahlanmayı azaltmaya elverişli bir yaklaşımdan ziyade kaosa yönelik büyük bir adım olarak okunmuştur. Birçokları ise, tam tersine, Trump yönetiminin İran'a karşı net ve sert bir duruş sergilemesinin Suudi Arabistan ve müttefikleri tarafından atılan cüretli adımlara (örneğin Katar ve Lübnan'a karşı atılan adımlar) cesaret vermesini olumlu bulsa da bu adımlar çok kolay bir şekilde istikrarsızlığın artmasına sebep olabilecek adımlardır[21]. Silâh satışına dair yüksek kademedeki devlet ziyaretleri ve müzakereleri, açıktır ki, İsrail ve Körfez monarşileri gibi geleneksel müttefikler nezdindeki güveni yeniden tesis etmeyi hedeflemektedir ancak ABD'nin Suriye'deki ve Irak'taki askeri varlığının geleceğine ve Washington'ın bölgede İran'ın yayılmasına karşı çıkma stratejisine ve hatta isteğine dair belirsizlikler hâlâ son derece muğlaktır[22].

Grafik 4

Kaynak: Arab Center Washington DC

Trump yönetimi, gelecek aylarda ABD-İran ilişkilerine dair müzakereleri yürütürken, Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'nun "bizim hedefimiz Amerikan halkını korumak" iddiasını daha ciddiye almalı ve bölgesel kutuplaşma ve istikrarsızlığı ABD'nin çıkarlarını doğrudan tehdit edecek şekilde İran yayılmacılığına zemin hazırlayan faktörler olarak görmelidir. ABD'nin askeri varlığını bölgeden çekerken güvenliğe dair çıkarlarını feda etme sorunsalından kurtulmak için tek çözümü, çatışmaları sınırlamak ve kurumları güçlendirmektir. 2011'den bu yana yönetilemeyen kutuplaşma bölgedeki devletleri ABD dışındaki aktörlerin müdahalelerine daha müsaade eder hâle getirmiş ve ABD'nin silâh satışlarında politik ve etik koşullar öne sürmesi durumunda rakip güçlerin memnuniyetle bu boşluğu doldurup Washington'ın çıkarlarının altını oyacağı yönündeki olumsuz mantık kurgusunu tetiklemiştir[23]. Öte yandan, Arap halkları nezdinde bölge çapında yapılan Ekim 2017 tarihli bir ankette, ankete katılanların ezici çoğunluğunun ABD'nin bölgedeki lider ülkelere olan silâh satışlarını bölgenin güvenliğine ve istikrarına katkıda bulunan bir faktör olarak görmediğini ortaya koymaktadır (Grafik 4)[24]. Sadece askeri kapasiteyi geliştirmeye dair hususlar yerine ABD, müttefikleriyle yerel ve bölgesel dinamiklere dair daha kapsamlı müzakerelere başlamalıdır. Lübnan Başbakanı Hariri'ye Hizbullah ile olan koalisyon hükümetini sona erdirmesi yönündeki ters tepen baskının aksine, Suudilerin Başbakan Haydar el-İbadi ve popüler din adamı Mukteda el-Sadr da dâhil olmak üzere Irak'taki Şii liderlere ulaşma çabaları, bu iki aktörün de son seçimlerde mezhep bloklarını aşan bir performans ortaya koymasına yardımcı olmuştur. Benzer bir şekilde, ABD'nin bir taraftan hükümetler arası düzeyde güveni yeniden inşa etmekle, öte taraftan ise yerel müttefiklerini çoğulcu sivil topluma alan açmak, sivil-asker ilişkilerini normalleştirmek ve yolsuzluk meselesi ile reform ihtiyaçlarına yönelik adımlar atmak hususunda teşvik etmek arasında bir denge bulmaya ihtiyacı vardır. Washington'ın, bir başka dengeleyici hamle olarak, İran'a karşı daha sert ve kapsamlı bir duruş sergilenmesi için uluslararası destek toplarken bölgedeki müttefiklerini, özellikle de Suudi Arabistan ve İsrail'i sınırlamaya yönelik kararlı sinyaller yollamaya ihtiyacı vardır. KOEP'in, İran'ın balistik füze programının ve rehinelerin salıverilmesinin ötesinde, Trump yönetimi, Tahran'dan Hamas'a ve İslami Cihad'a, Hizbullah'a, Afgan Talibanı'na, Yemen'deki Husilere ve Irak'taki Şiilere olan desteğini durdurmasını, ayrıca Suriye'deki tüm birliklerini geri çekmesini talep etmektedir. İran bu son derece etkili vekil örgütlerinden bir tanesine dahi desteğini durdurmaya veya Suriye'deki en büyük askeri başarısını arkasında bırakmaya ikna olsa dahi ABD bu zamana kadar, İran'ın olası bir geri çekilişinin Filistin'de, Lübnan'da, Afganistan'da, Yemen'de, Irak'ta veya Suriye'de yarattığı boşluğu dolduracak bütünlüklü bir politik stratejiden yoksundur. Hatta İran'ın desteğini durduracağı vekil örgütler

Arap halkları nezdinde bölge çapında yapılan Ekim 2017 tarihli bir ankette, ankete katılanların ezici çoğunluğunun ABD'nin bölgedeki lider ülkelere olan silâh satışlarını bölgenin güvenliğine ve istikrarına katkıda bulunan bir faktör olarak görmediğini ortaya koymaktadır

ABD'nin bir taraftan hükümetler arası düzeyde güveni yeniden inşa etmekle, öte taraftan ise yerel müttefiklerini çoğulcu sivil topluma alan açmak, sivil-asker ilişkilerini normalleştirmek ve yolsuzluk meselesi ile reform ihtiyaçlarına yönelik adımlar atmak hususunda teşvik etmek arasında bir denge bulmaya ihtiyacı vardır

hayatta kalma çabasıyla radikalleşirse istikrarsızlık daha da artacaktır. Bu sebeple, daha iddialı bir ABD yönetiminin Tahran ile doğrudan iletişim kanallarını açık tutması ve İran'ın müzakere masasında bir sandalye vermesi –Trump'ın kendisine göre, "barış için ortak olma arzusuna"[25] – gerekmektedir. İranlılar yanaşana kadar böyle bir masanın hâlâ var olduğunu göstermek için Washington'ın Suudi kampına, dış politikadaki maceracı dış politikalara, özellikle de Yemen'deki korkunç savaşa ve KİK içerisindeki çatışma riskinin da artmasına, göstereceği sabrın sınırlı olduğu sinyalini vermesi ve İsrail'e de aynı yönde bir mesaj iletmesi gerekmektedir. İsrail ve Suudi Arabistan arasındaki olası bir yakınlaşma bölgedeki kilit aktörler arasındaki gerilimlerin düşmesine kesinlikle yardımcı olacak olsa da ABD'nin dengelemesi olmaksızın İran'ı iki taraflı çevreleme politikası son derece risklidir ve bölgede büyük bir çatışmaya sebep olabilir.

Referanslar

1- Cooper, Helene, Gibbons-Neff, Thomas and Hubbard, Ben, "U.S., Britain and France Strike Syria Over Suspected Chemical Weapons Attack," New York Times, 13 Nisan 2018, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, https://www.nytimes.com/2018/04/13/world/middleeast/trump-strikes-syria-attack.html

2- Al Sarhan, Atallah, "United States Foreign Policy and the Middle East", Open Journal of Political Science, 7, (2017): 454-472.

3-SIPRI, Arms Transfers database, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, https://www.sipri.org/databases/armstransfers

4- Stork, Joe & Paul, James, "Arms Sales and the Militarization of the Middle East", MERIP, 13 (1983): 5-15.

5- Stork, Joe & Paul, James, "Arms Sales and the Militarization of the Middle East", MERIP, 13 (1983): 5-15.

6 - McCarthy, Niall, "Where U.S. Troops Are In The Middle East [Infographic]," Forbes, 7 Haziran 2017, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, https://www.forbes.com/sites/niallmccarthy/2017/06/07/qatar-hosts-largest-u-s-base-in-the-middle-east-despite-allegedly-funding-extremism-infographic/#260a6be63dc7; Al Sarhan, Atallah, "United States Foreign Policy and the Middle East", Open Journal of Political Science, 7, (2017): 454-472

7- Al Sarhan, Atallah, "United States Foreign Policy and the Middle East", Open Journal of Political Science, 7, (2017): 454-472

8- Goldenberg, Ilan, "Here's How Both Obama and Trump Stoked the Saudi-Iranian Rivalry", Foreign Policy, 7 Aralık 2017, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, http://foreignpolicy.com/2017/12/07/heres-how-both-obama-and-trump-stoked-the-saudi-iranian-rivalry/

9 - Inboden, Will, "Saudi Arabia's Religious Intolerance and the Execution of Sheikh Nimr al-Nimr", Foreign Policy, 4 Ocak 2016, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, http://foreignpolicy.com/2016/01/04/saudi-arabias-religious-intolerance-and-the-execution-of-sheikh-nimr-al-nimr/

10- Shaker, Romany, "Iran's Relationship with Qatar Could Be Polarizing", The National Interest, 29 Ocak 2018, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, http://nationalinterest.org/feature/irans-relationship-qatar-could-be-crumbling-24265

11 - Fetterrolf, Janell & Poushter, Jacob, "Key Middle East Publics See Russia, Turkey and U.S. All Playing Larger Roles in Region" Pew Research Center, 11 Aralık 2017, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, http://www.pewglobal.org/2017/12/11/key-middle-east-publics-see-russia-turkey-and-u-s-all-playing-larger-roles-in-region/

12- Heidelberg Institute for International Conflict Research, Conflict Barometer 26, s. 196

13- SIPRI, "Global military spending remains high at $1.7 trillion", 2 Mayıs 2018, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, https://www.sipri.org/media/press-release/2018/global-military-spending-remains-high-17-trillion

14- A.g.e.

15 - SIPRI, "Asia and the Middle East lead rising trend in arms imports, US exports grow significantly, says SIPRI", 12 Mart 2018 Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, https://www.sipri.org/news/press-release/2018/asia-and-middle-east-lead-rising-trend-arms-imports-us-exports-grow-significantly-says-sipri

16 - Goldenberg, Ilan, "Here's How Both Obama and Trump Stoked the Saudi-Iranian Rivalry", Foreign Policy, 7 Aralık 2017, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, http://foreignpolicy.com/2017/12/07/heres-how-both-obama-and-trump-stoked-the-saudi-iranian-rivalry/

17 - Iddon, Paul, "Russia expanding Middle East footprint with Egypt bases", The New Arab, 15 Aralık 2017, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, https://www.alaraby.co.uk/english/indepth/2017/12/15/russia-expanding-middle-east-footprint-with-egypt-bases ; Reuters, "Russia establishing permanent presence at its Syrian

bases: RIA", 26 Aralık 2017, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-russia-bases/russia-establishing-permanent-presence-at-its-syria-bases-ria-cites-minister-idUSKBN1EK0HD

18- Jeffrey, James, "Congressional Testimony: U.S. Policy and Strategy in the Middle East" Senate Armed Services Committee, 14 Aralık 2017, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/u.s.-policy-and-strategy-in-the-middle-east

19- Goldberg, Jeffrey, "The Obama Doctrine", The Atlantic, Nisan 2016, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2016/04/the-obama-doctrine/471525/

20- Goldenberg, Ilan, "Here's How Both Obama and Trump Stoked the Saudi-Iranian Rivalry", Foreign Policy, 7 Aralık 2017, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, http://foreignpolicy.com/2017/12/07/heres-how-both-obama-and-trump-stoked-the-saudi-iranian-rivalry/

21- A.g.e.

22- A.g.e.

23- Sladden, James, Wasser, Becca, Connable, Ben & Grand-Clement, Sarah, "Russian Strategy in the Middle East" Perspectives, RAND Corporation, 2017, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, https://www.rand.org/pubs/perspectives/PE236.html

24- Arab Center Washington, "Arab Attitudes toward President Trump and his Middle East Policies and Positions", 27 Ekim 2017, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, http://arabcenterdc.org/survey/arabs-opinion-trump-oct-2017/

25- Donald J. Trump, "Remarks at the Arab Islamic American Summit", Riyad, 5 Mayıs 2017, Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2018, https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/president-trumps-speech-arab-islamic-american-summit/

YAZAR HAKKINDA

Magdalena Kirchner, Mannheim'daki CONIAS Risk Intelligence'ta operasyon direktörü ve kıdemli analist olarak çalışmaktadır. Siyaset bilimci ve silahlı çatışmalar alanında araştırmacı olan Kirchner, transatlantik güvenliği ve kriz yönetimi ile Türkiye ve Levant bölgesi üzerine uzmanlaşmıştır. Istanbul Policy Center'da 2016/17 "Mercator-IPC Fellow" olarak görev almıştır. Aynı zamanda RAND Europe'da Araştırmacıdır. Daha önce, University of Heidelberg'in yanı sıra Arlington'daki RAND Corporation'da, German Institute for International and Security Affairs'te (SWP), Berlin'deki German Council on Foreign Relations'ta (DGAP), Tel Aviv'deki Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies'te ve Ankara'daki bazı düşünce kuruluşlarında görev yapmıştır.

ALSHARQ FORUM HAKKINDA

Al Sharq Forum; amacı, Şark bölgesi halklarının siyasal gelişimi, sosyal adalete kavuşması ve ekonomik refaha erişmesi için tarafsız araştırmalar yapıp buna dönük uzun vadeli stratejiler geliştirmek olan, bağımsız ve uluslararası bir kuruluştur. Al Sharq Forum bu hedefini; demokratik katılım ideali, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog, sosyal adalet ve kamu yararını gözeten araştırmaları teşvik ederek gerçekleştirmektedir.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +902126031815
Faks: +902126031665
E-posta: info@sharqforum.org

sharqforum.org

/ SharqForum

SOUNDCLOUD / Sharq-Forum

ALSHARQ FORUM